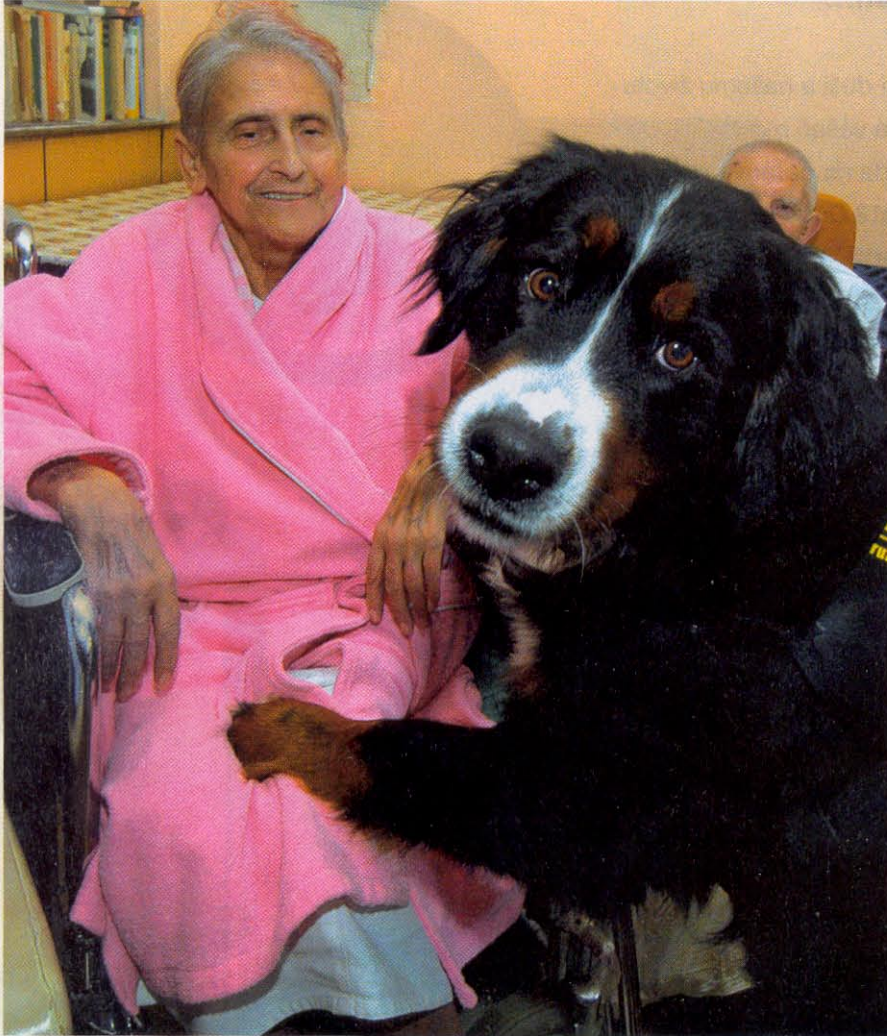

Psí pohlázení duše

Canisterapie v léčebně dlouhodobě nemocných v nemocnici ve Šternberku

*„Nic nečiní člověka lidštějším, než je láska ke zvířatům.“
Henry Fielding, dramatik, prozaik, osvícenec (1707 - 1754)*

Když jsem před pěti lety do léčebny dlouhodobě nemocných nastupovala po kolegyni, která odcházela do důchodu, měla jsem nelehkou pozici. Moje předchůdkyně nastavila látku ošetrovatelské péče velice vysoko a já jí slíbila, že se budu snažit ze všech svých sil ji udržet a nepolevit. Kdo se jen trochu orientuje v problematice péče o seniory, zejména ve vztahu k současné legislativě, ví, o čem je řeč. Tomu, kdo je v této sféře naprostým laikem, mohu jen krátce odpovědět: není to jednoduché. Mnohdy se totiž přání klienta a přání rodiny diametrálně rozcházejí. Zdravotníci se často stávají nechtěnými aktéry rodinných příběhů. Není však naším úkolem klienty soudit, naším prvořadým úkolem je chránit jejich práva a poskytovat jim veškerou všestrannou péči. Tedy i péči o něco tak nehmotného, jako je lidská duše.

O canisterapii jsem měla hodně teoretických poznatků a jeden vlastní, praktický. Moje dcera velmi vážně onemocněla a já myslela, že se zblázním a nepřežiji, pokud nepřežije ona. Bojovali jsme s meningokokem. Dodnes nezapomenu, jak se naše fenka Dáša o mě „starala“, naprosto přesně věděla, co prožívám a mně její soucitná přítomnost alespoň trochu uklidňovala. Souhrou všech šťastných okolností všechno dobře dopadlo a dcera je dnes zcela bez následků této zákeřné nemoci.

Snad i toto vlastní prožité trauma podporovalo mou myšlenku zavést canisterapii v naší léčebně dlouhodobě nemocných (LDN). S podporou jsem se setkala u primáře oddělení, jehož laskavost a velkorysost se projevila jen jednou poznámkou: „Přiveď si třeba velblouda, hlavně když se

bude něco dít a bude veselo.“ A tak jsme v květnu roku 2004 začaly s chovatelkou Janou Dohnalovou a její fenkou bernského salašnického psa Cathy čerit poklidné vody LDN.

Po určité době jsme měly jasno a vytvořily si pravidla, kterými se řídíme dodnes. Preferujeme individuální návštěvy u lůžka klientů, provádíme i skupinová sezení, návštěvy se dějí jednou za čtrnáct dnů a jsou předem nahlášené. Se souhlasem klientů je pořizována fotodokumentace. Veškeré dění je na základě dobrovolnosti, nikdo není do canisterapie nucen.

Náš tým se postupem času rozrostl o druhou fenku Enynku a my prožívali nádherné okamžiky, aniž bychom si byli vědomi pomíjivosti štěstí. S bolestí jsme museli přijmout, že Enynka nečekaně odešla do psího nebe. Na její místo nastoupil kocourek Jonáš, ale brzy už přijde nová psí slečna, Bianca. Zatím je ještě miminko a na svou životní roli teprve čeká.

Současná literatura o zooterapiích u seniorů uvádí mnoho aspektů, které mohou tyto podpurné psychosociální terapie ovlivnit. Jedná se zejména o trénink jemné a hrubé motoriky, motivaci k pohybu, zpestření všedního dne, oporu při odloučení od rodiny, pozitivní ladění, prevence nebo snížení deprese, odpoutání se od problémů, posílení pocitu bezpečí a jistoty, přijetí stáří se všemi jeho aspekty, podpora sebevědomí, sebedůvěry, poznání svých kvalit a možností, udržení smyslu života, umožnění prožitku být někomu užitečný, trénování smyslů, pozornosti, soustředění, myšlení a paměti. Canisterapie nám pomáhá při navazování mezilidských kontaktů a vytvoření vyrovnaného přístupu a pozitivního vztahu k sobě samému.

A jak se to tedy doopravdy děje v praxi?

Vidina

Lékařské konzilium u lůžka klienta je v rámci posouzení další léčby v LDN samozřejmá věc. Lékař přichází za svým klientem, aby zjistil, jak se mu daří. Najednou kolem otevřených dveří důstojně proběhne krásný, veliký pes a ještě k tomu radostně vrtí ocasem.

V další vteřině už nic. Sotva se však otočí, ten pes opět prochází zpět a snad se i směje!

„Tak to je konec,“ pomyslí si vážený chirurg, „jsem již tak přepracován, že mimo pacientů vidím i psy. A veliké!“... „Jé, pane doktore, musíme vás seznámit s naší psí slečnou doktorkou. Jmenuje se Cathy a je tu nová,“ volá z otevřených dveří sestřička.

Takto popsal své setkání s Cathy chirurg tak ctěný, že si ho od té doby za to, že se přiznal, vážíme ještě více.

Kožich plný blech

Paní V. je milá stará dáma, která má veliké štěstí, že žije v péči milující rodiny. Pro zhoršující se stavy demence byla umístěna k hospitalizaci na naše oddělení. Miluje zvířata a samozřejmě úzkostlivě dbá na čistotu. Pravidelně chce Cathy k sobě do lůžka a se širokým úsměvem na tváři se vždy zeptá: „A nemá ten pejsek blechy?“

Vidím, jak nám vždy cukají koutky úst, ale ovládáme se a s důstojností sobě vlastní trpělivě a svorně odpovídáme: „Nemá.“

Paní V. se chce s Cathy vyfotografovat. Upravuje se, usmívá se a na fotografii vypadá jako prvorepubliková filmová hvězda. Fotografie je na přání pacientky vylepena vedle lůžka a paní V. si hledí pejska na obrázku.

„A paní V. má dnes špatnou náladu, roztrhala v noci tu fotku, co měla na stěně,“ předává hlášení noční služba. „Co se přihodilo paní V.?“ opatrně vyzvídám.

Zpod přikrývky na mě koukají dvě smutné oči bez nálady. „Když já nechci tu fotku, já chci toho psa!“

usmívá a nastává veliké focení. Paní H. dostala tu správnou motivaci a touhu dostat se domů, což se nakonec povedlo.

Chvilě zázraku

Pan D. je po cévní mozkové příhodě s poruchou řeči. Má jen velmi nemocnou manželku, jejíž návštěvy jsou závislé na sousedech, kteří ji občas přivezou. Pan D. často pláče. Hladíme ho po tváři, po které tečou slzy. Pláče snad nad svým osudem, pan D. to neřekne. Ani všemocná farmakoterapie nedokáže okamžitě zahnat smutek starého muže.

„Zkus to ještě se štěnětem,“ vyzývá mě k činu kolegyně lékařka. I když nevím, zda pan D. má rád psy, zda se nebojí, když mi to neřekne, ten smutek musíme něčím zahnat.

„Pane D., máme pro vás překvapení,“ svorně jako sudičky stojíme u lůžka. A pak dáváme do náruče starého muže štěně Enynku. Na tu chvíli zázraku nikdy nezapomenu.

Pan D. se začal usmívat, mazlit s pejskem a na tváři se mu rozlil pocit blaženosti. A pak

Cathy se pravidelně jemně rozprostře vedle paní J. a nastává ono souznění duší. Držíc pejska za ouško hovoří s námi o svém trápení.

„A odpoledne budete alespoň trochu jíst, my na vás budeme s holkami (pejsky) myslet,“ šeptá Jana do ucha na rozloučenou paní J. „Slibuji, zkusím to,“ spiklenecky mrká paní J. na rozloučenou a mává na pozdrav čím dál tím hubenější rukou.

A pak to přišlo. „Pejscí, ti hodní, jsou určitě v nebi,“ ubezpečuje se paní J. „Měla jsem Bročka, ten byl tak hodný a poslušný, má hrobeček u nás na zahradě. Věřím, že je v nebi a já se s ním brzy potkám. No, dneska jsem snědla skoro celou snídani,“ sděluje nám s úsměvem.

„Jano, slyšela jsi to?“ rozdýchávám na chodbě onen okamžik. Paní J. nám sdělila, že se rozhodla zemřít.

Za deset dní držím onu drobnou ruku v dlaních, češu neposedné vlasy a upravuji kyslíkové brýle. Vyhlížíme sestru a já vím, že je to dnes naposledy. Paní J. zemřela tiše ve spánku a teď sedí se svým Bročkem na lavičce nebeské zahrady. Oba si to nebe zasloužili.

Autorita vedoucího

Vždy ve středu vyhlížím naši smečku. Otvírají se vstupní dveře a už zvědavě vykukuje Enynka, za ní důstojně kráčí Cathy. „Holky, tady jsem,“ volám a zvedám z konce chodby ruku k pozdravu. Enynka radostně mlátí ocasem, Jana ji pouští z vodítka a já otevírám náruč a jdu do podřepu. To jsem však neměla dělat. Ta nefalšovaná psí radost byla tak veliká, že se v následujícím okamžiku válíme obě na chodbě na zemi. Já v šatech, takže všichni dnes mohou zhlédnout mé spodní prádlo. Ještě jedno psí olíznutí, a neválej se tady, jdeme pracovat!

No řekněte, jakou autoritu má vedoucí pracovník, který se v pracovní době povaluje se psy!

Nevím a nejsem si zcela jistá, zda všechny vytyčené cíle v canisterapii u našich seniorů dokážeme naplnit. Jeden aspekt však mám již zcela ověřený a naplněný. Veliká potřeba a absence lásky je canisterapií saturována stoprocentně. Už proto dnes vím, že naše rozhodnutí zavést canisterapii v léčebně dlouhodobě nemocných bylo správné. A těm, kteří z různých hledisek váhají, doporučuji oblíbené rčení mé kolegyně: „Nebát se toho!“

Lenka Navrátilová

vrchní sestra Léčebny dlouhodobě nemocných
Středomoravská nemocniční a. s.,
Nemocnice Šternberk, o. z.

Přání je přetlumočeno rodině a ta to cítí jako signál, že se babičce stýská a že je nejvyšší čas vzít ji zpět domů.

Narozeniny

Paní H. je po cévní mozkové příhodě s poruchou hybnosti, nemá chuť do života. Hledáme něco, co ji podpoří, zejména, když za pár dní má oslavit narozeniny! Spolupráce s rodinou je dobrá a syn se snaží připravit mamince malou oslavu. Jen vlastní pejsek musí zůstat doma, a tak je jako náhradní gratulantka připravena Cathy.

Posazujeme paní H. do křesla a už je tu chlupatá gratulantka s packami plnými dobré nálady. Jedno velké olíznutí ruky, paní H. se

řekl dvě slova. Být u lůžka sama, domnívám se, že mám halucinace. Byla to opravdu jen krátká chvíle, ale tak emotivní prožitek nezžíváte každý den. A pan D. byl ve svém smutném osudu na chvíli šťastný.

Broček

Paní J. je křehká subtilní dáma se smutným pohledem. Zůstala v nemoci sama, zemřel jí jediný syn a z celé rodiny jí zbyla pouze sestra. S její pomocí čelí ve svém osudu ještě soudním tahanicím, které jí připravila synova bývalá družka. Není se co divit, že nemá chuť na jídlo. Jediné chvíle, na které se opravdově těší, jsou návštěvy sestry a našich pejsků.